

DOMENIUL ECONOMIC ȘI IMPACTUL SĂU ÎN EVOLUȚIA GLOBALĂ A PUTERII ȘI STRATEGIEI DE APĂRARE

Conf.univ.dr. Vlad Ionuț DUMITRACHE

Departamentul Regional
pentru Studiul Managementului Resurselor de Apărare, Brașov
DOI: 10.55535/GMR.2022.2.07

Atunci când factorii de decizie din apărare tind să seteze obiective pe termen scurt, mediu și lung, ei se confruntă cu o serie întreagă de incertitudini și, astfel, sunt nevoiți să lucreze pe o paletă de scenarii care diferă în funcție de domeniu. Un astfel de domeniu este și cel economic. Odată cu evoluția globalizării, economia a evoluat și ea la nivel internațional și puterea economică a dus la evoluții diferite pentru principalele puteri globale. Dacă economia globală a evoluat, la fel s-a întâmplat și cu puterea de apărare.

Scopul acestei lucrări este acela de a analiza ce factori economici influențează planificarea apărării pe termen lung și ce ar trebui să observe factorii de decizie atunci când urmăresc diferite scenarii. Fără a trage concluzii pripite, ne putem asuma paradigma conform căreia trăim într-o lume cu volatilitate crescută, în care actorii globali principali își schimbă poziția dominantă. Schimbările tehnologice, pandemia Covid-19, mutări geopolitice, precum cea din Afganistan, pot fi privite prin prisma consecințelor economice pe care le produc. Efectele dezvoltate de acești factori economici pot fi studiate și, astfel, se poate analiza cum va arăta lumea de mâine. Prin urmare, factorii de decizie vor avea noi obiective și studii pe care să le poată observa atunci când vor pregăti, pe următoarele intervale de timp, o strategie și o politică de apărare.

Cuvinte-cheie: putere de apărare, factori de decizie, cheltuieli de apărare, resurse pentru apărare, putere globală.

INTRODUCERE

Cheltuielile de apărare și alocarea resurselor de apărare reprezintă două concepte care, deși sunt interconectate, sunt totuși diferite. Astfel, cheltuielile reprezintă partea din bugetul național care este destinată susținerii planificării apărării, a îndeplinii obiectivelor setate în documentele militare și asigurarea securității naționale și regionale a statelor.

Alocarea resurselor reprezintă modul efectiv în care cheltuielile de apărare vor fi distribuite pentru a putea îndeplini obiectivele menționate, în ceea ce privește achiziția de echipament militar, realizarea unor capacități militare, susținerea resursei umane, utilizarea unor resurse financiare, îndeplinirea de misiuni și ținte etc. Contextul global a schimbat, de-a lungul istoriei, modul de distribuție a cheltuielilor de apărare, precum și proporția acestora ca parte a bugetului național (procent din PIB).

Războiul Rece a atras un procent record alocat pentru apărare în statele membre ale NATO, în special SUA și fosta URSS, urmând ca terminarea acestui conflict să ducă la o scădere succesivă a cheltuielilor de apărare până la evenimentele din 11 septembrie 2001. Ca urmare a atacurilor teroriste de la acel moment, cheltuielile de apărare au crescut din nou, odată cu războaiele purtate de statele membre ale NATO în Afganistan și în Irak.

Per total, cheltuielile de apărare au scăzut în decada 2010-2020, deși, în urma summitului din Țara Galilor din 2014, statele membre ale NATO și-au asumat o nouă creștere de până la 2% din PIB pentru cheltuielile acordate pentru apărare în contextul crizei din Crimeea. În special, statele din flancul de est și-au asumat ca, pe următorii minim 10 ani, cheltuielile de apărare să atingă respectivul plafon.

Aflați la jumătatea acestui interval de timp, în perioada 2020-2021 am dorit să studiem care sunt opțiunile pentru alocare a resurselor de către factorii de decizie din domeniul apărării, cunoscând că există o diferență clară între planificare și execuție. Astfel, am analizat contextul actual internațional pe mai multe paliere, luând în considerare

Alocarea resurselor reprezintă modul efectiv în care cheltuielile de apărare vor fi distribuite pentru a putea îndeplini obiectivele menționate, în ceea ce privește achiziția de echipament militar, realizarea unor capacități militare, susținerea resursei umane, utilizarea unor resurse financiare, îndeplinirea de misiuni și ținte etc.

Cheltuielile de apărare au variat mereu, în funcție de contextul global și impactul acestuia asupra politicilor de securitate. Războiul Rece a adus o creștere semnificativă a cheltuielilor de apărare, în timp ce acestea au scăzut începând cu decada 1990-2000, crescând, iarăși, odată cu 11 septembrie 2001 și, ulterior, după criza din Crimeea.

pandemia Covid-19, dezvoltarea tehnologică și contextul geopolitic având două evenimente considerabile ca reper: criza din Afganistan, ca urmare a retragerii trupelor SUA din respectivul teritoriu, precum și nouă alianță dintre Australia, Marea Britanie și SUA (AUKUS), care a atras o serie de controverse, inclusiv sau mai ales în zona alocării resurselor pentru apărare.

Unul dintre scopurile acestei lucrări este acela de a analiza dacă mai există o corelație între cheltuielile de apărare și alocarea resurselor de apărare, dacă obiectivele setate la nivel strategic s-au schimbat odată cu evenimentele menționate și dacă acordurile internaționale dintre state în ceea ce privește apărarea și securitatea au fost afectate în acest interval de timp.

CHELTUIELILE DE APĂRARE ÎN CONTEXTUL PANDEMIEI COVID-19

Primul factor de analiză al acestui articol este reprezentat de cel mai important eveniment al ultimului deceniu, respectiv pandemia Covid-19. Influența pandemiei Covid-19 asupra întregii societăți umane a fost majoră, cu impact social, economic, cultural și politic fără precedent în ultimul secol. Ca să înțelegem felul în care pandemia a afectat nivelul cheltuielilor de apărare, trebuie să privim într-un interval de timp mai amplu (1970-2019), pentru a putea urmări evoluția acestora în contextul mai multor evenimente și factori de influență (*figura nr. 1*).

După cum se poate vedea din *figura nr. 1*, cheltuielile de apărare au variat mereu, în funcție de contextul global și impactul acestuia asupra politicilor de securitate. (Clements, Gupta, Khamidova, 2021). Astfel, Războiul Rece a adus o creștere semnificativă a cheltuielilor de apărare, în timp ce acestea au scăzut începând cu decada 1990-2000, crescând, iarăși, odată cu 11 septembrie 2001 și, ulterior, după criza din Crimeea. De altfel, graficul din *figura nr. 1* ne arată că, dacă în cazul 11 septembrie cheltuielile de apărare au crescut simultan atât pentru statele dezvoltate, cât și pentru cele în curs de dezvoltare, criza din Crimeea a însemnat, începând cu 2014, o creștere parțială a cheltuielilor de apărare pentru statele dezvoltate, un V care arată ca au existat și alți factori ce au influențat evoluția cheltuielilor de apărare în acest interval, în timp ce, pentru statele aflate în curs de dezvoltare, abia începând cu anul 2018 a existat o creștere a acestor cheltuieli.

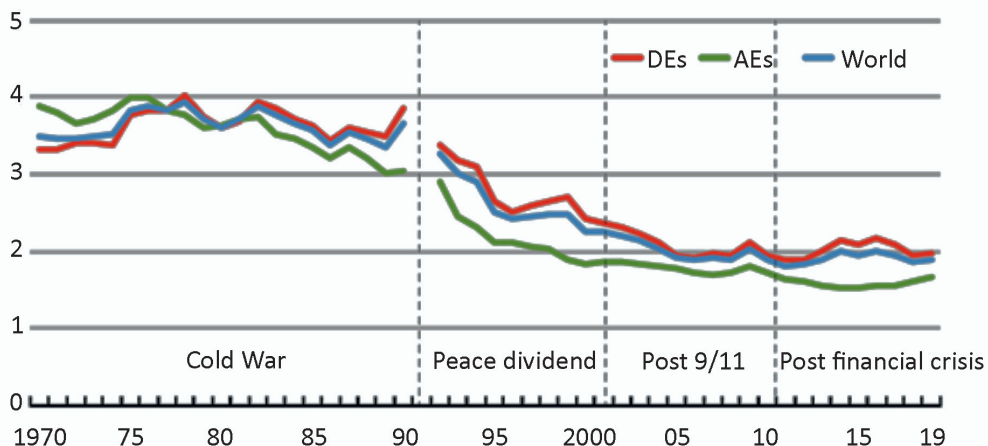

Figura nr. 1: Evoluția cheltuielilor de apărare la nivel global (1970-2019)
(Stockholm International Peace Research Institute)¹

Motivul acestei evoluții este dat de faptul că, pentru foarte multe state aflate în curs de dezvoltare, alocarea a 2% din PIB pentru apărare se întâmpla pentru prima dată și a reprezentat un proces complex, prin care s-a diferențiat, în primul rând, ce înseamnă alocarea a 2% din PIB, respectiv cum pot fi consumate în mod real, în cadrul unui exercițiu bugetar, fondurile alocate pentru aceste cheltuieli.

Privind per ansamblu graficul anterior, putem spune că, deși cheltuielile pentru apărare au scăzut semnificativ după încheierea Războiului Rece, evenimente recente au făcut ca anumite grupuri de state, în special cele din flancul de est, să își consolideze bugetul pe apărare, astfel încât intervalul 2019-2020, pre-pandemie, ne arată un indicator de stagnare, dacă nu chiar de creștere a cheltuielilor de apărare, chiar dacă proporția globală a acestor cheltuieli este mult redusă comparativ cu intervalul de timp 1970-1990.

Urmează întrebarea *Cum a influențat evenimentul major al pandemiei Covid-19 cheltuielile de apărare?* Conform Stockholm International Peace Research Institute, în anul 2020 a existat o creștere cu 2,6% a acestor cheltuieli, în ciuda pandemiei și a efectelor sale

Deși cheltuielile pentru apărare au scăzut semnificativ după încheierea Războiului Rece, evenimente recente au făcut ca anumite grupuri de state, în special cele din flancul de est, să își consolideze bugetul pe apărare.

¹ Notă: Cheltuielile de apărare au fost analizate pe baza a două grupuri: AE = economii dezvoltate, DE = economii în curs de dezvoltare. Lipsește setul de date pentru anumite state în anul 1991, când Uniunea Sovietică era în curs de dezmembrare.

Riscurile și amenințările care au determinat creșterea cheltuielilor de apărare pentru un număr mare de state, începând cu anul de referință 2014, nu au scăzut în perioada pandemiei și, astfel, respectivele state vor încerca să continue să aloce cel puțin același procent privind această categorie de cheltuieli pentru a asigura un nivel de apărare și securitate stabil propriului stat.

negative asupra cheltuielilor publice. Potrivit aceluiași document, deși PIB-ul global a scăzut din cauza pandemiei, proporția globală a cheltuielilor de apărare a crescut de la 2,2% la 2,4% din PIB. În legătură cu această creștere, trebuie însă semnalizată o observație: anumite state au folosit pentru lupta împotriva pandemiei capacități militare (cazurile Portugaliei, României), în special în acordarea de asistență medicală, transport sau organizarea campaniei de vaccinare, prin urmare, o parte a acestei creșteri poate fi consecința acestui fapt.

Per total, putem afirma că influența pandemiei asupra cheltuielilor de apărare ne situează într-un scenariu paradoxal (Ahlander, 2020). Pe de o parte, constatăm că nevoile de reducere a cheltuielilor non-Covid pot afecta în sens negativ cheltuielile pe apărare, deoarece consolidarea fiscală și menținerea măsurilor sociale de suport pe parcursul pandemiei sunt cele prioritare. Sistemul de sănătate este, teoretic, beneficiarul cheltuielilor publice în intervalul de timp 2020-2021, în timp ce sistemul de educație este și el reformat, cu investiții în special în suportul IT, care să poate susține un sistem educațional online. Pe de altă parte, riscurile și amenințările care au determinat creșterea cheltuielilor de apărare pentru un număr mare de state, începând cu anul de referință 2014, nu au scăzut în perioada pandemiei și, astfel, respectivele state vor încerca să continue să aloce cel puțin același procent privind această categorie de cheltuieli pentru a asigura un nivel de apărare și securitate stabil propriului stat. Dacă adăugăm și asistența militară în lupta împotriva pandemiei, vom putea argumenta că nu se observă un impact al pandemiei asupra cheltuielilor de apărare, acestea rămânând constante. Presiunea se va pune însă pe bugetele statelor, care, fiind nevoite să gestioneze pandemia, se regăsesc acum în situația de a regândi care sunt obiectivele majore prioritare și dacă problemele de apărare și securitate se numără printre ele. Datele statistice studiate până în prezent ne confirmă că cheltuielile de apărare rămân o astfel de prioritate chiar și în contextul pandemic existent. Ca și în cazul evenimentelor majore menționate anterior, contextul geopolitic este cel care influențează alocarea cheltuielilor de apărare. Un alt factor important este cel al evoluției tehnologice, despre care vom vorbi în capitolele următoare.

CHELTUIELILE DE APĂRARE ÎN CONTEXTUL DEZVOLTĂRII TEHNOLOGICE

Dezvoltarea tehnologică a evoluat într-un ritm accelerat în perioada de după cel de-Al Doilea Război Mondial. Dacă, în timpul Războiului Rece, am constatat apariția celei de-a treia revoluții tehnologice, odată cu dezvoltarea computerului personal și a internetului, literatura de specialitate anunță existența unei potențiale a patra revoluții tehnologice. Domeniul strategic al apărării a fost mereu un hub pentru inovare tehnologică și, de-a lungul timpului, cheltuielile pentru apărare au alimentat în profunzime acest domeniu. Cel mai bine se poate vedea impactul dezvoltării tehnologice și al cheltuielilor cu acest factor în achiziția echipamentelor majore destinate apărării. (Bellais, 2013, pp. 59-78).

Când analizăm conceptul de achiziționare a echipamentelor majore destinate apărării, constatăm că acest proces înseamnă mult mai mult decât un simplu cost de achiziție. Vorbim, astfel, de un întreg management al introducerii unui echipament, respectiv analiza costului ciclului de viață al acestuia. Costul ciclului de viață include, prin urmare, pentru zona de apărare, faza de cercetare și dezvoltare, achiziția respectivului echipament, operarea și mentenanța acestuia și, ca ultimă fază, scoaterea sa din uz.

Referindu-ne la importanța dezvoltării tehnologiei în cadrul cheltuielilor de apărare, vom analiza creșterea importanței fazei de cercetare și dezvoltare în procesul cheltuielilor de apărare.

Research and Development (R&D) sau faza de cercetare și dezvoltare a jucat un rol central pentru majoritatea statelor membre ale NATO, fie că vorbim de SUA sau de alte state partenere. Majoritatea ministerelor de apărare dețin, în cadrul structurii proprii, o agenție de cercetare și dezvoltare care să ajute industria de apărare în realizarea de echipamente apte să servească obiectivelor strategice din documentele militare de planificare a apărării. R&D creează premisele pentru dezvoltarea de tehnologii noi și avansate, care să poată susține o multitudine de aplicații. Aceste aplicații includ sisteme de armă moderne, sisteme de inteligență, tratamente medicale, echipamente care să ofere sprijin combatanților etc. Pe măsură ce tehnologia avansează, observăm că proporția R&D în totalul cheltuielilor de apărare crește, ceea ce ne prezintă o nouă dimensiune și un nou factor de impact privind alocarea resurselor de apărare în sistemul economic actual.

Dacă, în timpul Războiului Rece, am constatat apariția celei de-a treia revoluții tehnologice, odată cu dezvoltarea computerului personal și a internetului, literatura de specialitate anunță existența unei potențiale a patra revoluții tehnologice.

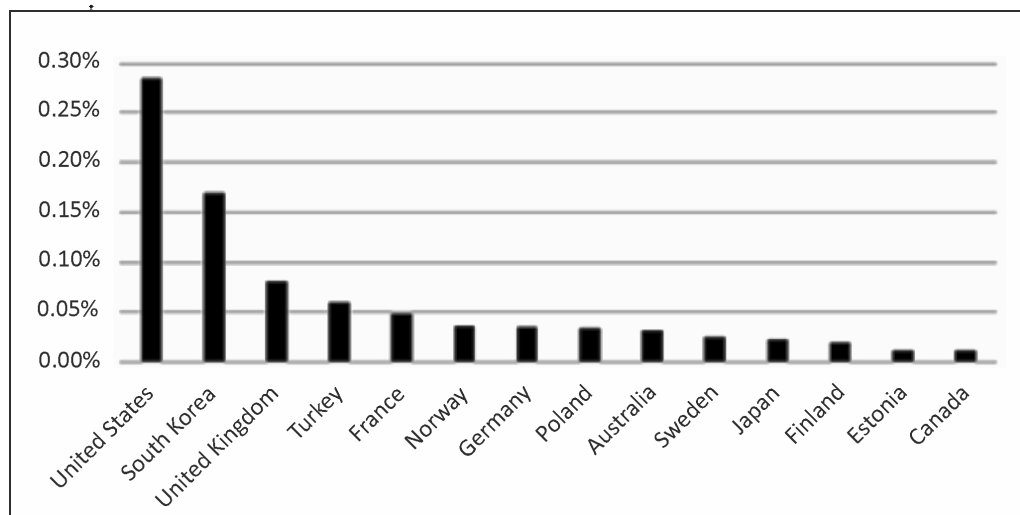

Figura nr. 2: Statele membre ale Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) cu nivelul cel mai ridicat al alocării din PIB pentru cercetare și dezvoltare (Analiza CRS, 2020)

Deși cheltuielile pentru apărare la nivel mondial rămân importante, fiecare industrie este nevoită să ia în calcul impactul Covid-19, inclusiv industria de apărare.

Din figura alăturată se poate observa creșterea semnificativă a cercetării și dezvoltării și deci a factorului tehnologic ca parte a cheltuielilor pentru apărare. Punând în balanță acest factor cu cel din capitolul anterior, respectiv impactul Covid-19 asupra cheltuielilor de apărare, putem afirma următoarele: deși cheltuielile pentru apărare la nivel mondial rămân importante, fiecare industrie este nevoită să ia în calcul impactul Covid-19, inclusiv industria de apărare. Impactul major al acestei crize sanitare nu este încă înțeles și cunoscut, dar entitățile ce investesc în apărare trebuie să ia în considerare diverse potențiale perturbări ce pot apărea în cadrul canalelor de distribuție, să prevină problemele de natură logistică, să asigure cooperarea și colaborarea cu alți actori internaționali. În ciuda acestor potențiale probleme, statele din Vest continuă să își consolideze capacitățile de apărare, să mențină procesul de cercetare și dezvoltare și să lanseze achiziții în zona unor echipamente majore ce includ nave, submarine, avioane de luptă, capabilități nucleare etc. Chiar și închiderea unor teatre de război din Orientul Mijlociu nu a redus numărul de riscuri și amenințări în fața cărora sunt necesare menținerea și realizarea unor obiective de securitate și apărare. Pentru a dobândi un avantaj tehnologic, în ultimii doi ani, cheltuielile de apărare au avut o creștere însemnată și a existat, de asemenea, o creștere pentru platforme de apărare moderne,

care să includă inteligența artificială, tehnologie de ultimă oră și alte mijloace inovative în scopul dobândirii unui avantaj tehnologic.

Luând în considerare exemplul mai multor state, putem observa că Statele Unite ale Americii, în anul fiscal 2020, au avut un buget de 738 de miliarde de dolari pentru apărare, cu o creștere de 20 de miliarde față de anul precedent, incluzând aici echipamente cu aport tehnologic nou, precum forța spațială, sau alte echipamente, ce au atras costuri de 146 de miliarde de dolari. Ministerul Apărării din Australia a crescut cheltuielile pentru achiziția de nave, submarine și alte platforme. În state precum India și Coreea de Sud, crescuseră deja, în 2019, cheltuielile de apărare cu 8%, și au păstrat aceste cheltuieli la același nivel și ulterior debutului pandemiei. Cheltuielile europene pe apărare, care crescuseră cu 5% comparativ cu 2018, fie au crescut, fie au stagnat în perioada pandemiei. State din Orientul Mijlociu au achiziționat, în intervalul de timp 2019-2021, echipament militar modern, cu un real avans tehnologic. Prin urmare, se constată impactul dezvoltării tehnologice asupra creșterii cheltuielilor de apărare, statele încercând să răspundă riscurilor și amenințărilor actuale cu echipament modern și inovator.

CHELTUIELILE DE APĂRARE ÎN CONTEXTUL GLOBAL ACTUAL

Cheltuielile de apărare în contextul problemei afgane

Dacă ne referim la riscuri și amenințări care determină statele să aloce o parte importantă de resurse pe apărare, una din întrebări vizează dacă retragerea Statelor Unite din Afganistan a schimbat dinamica acestor cheltuieli, dacă le va reduce sau, din contră, vor crește.

În ceea ce privește statele din flancul de est al NATO, acest fapt nu va conduce la o schimbare strategică și de alocare a resurselor, deoarece, începând cu anul 2014, cheltuielile pentru apărare ale acestor state au fost îndreptate pentru o consolidare a capacităților de apărare în contextul crizei din Crimeea. Statele din vestul Europei au, de asemenea, propriile obiective realizabile, pentru care alocă sume diferite din buget pentru apărare, iar acestea nu s-au schimbat nici din cauza pandemiei și, prin urmare, nu se vor schimba nici din cauza retragerii din Afganistan, care afectează prea puțin evoluția politicii de apărare a acestor state.

Rămâne, prin urmare, de analizat care este situația SUA în privința resurselor proprii alocate apărării, ca urmare a retragerii dintr-un teatru

În ceea ce privește statele din flancul de est al NATO, acest fapt nu va conduce la o schimbare strategică și de alocare a resurselor, deoarece, începând cu anul 2014, cheltuielile pentru apărare ale acestor state au fost îndreptate pentru o consolidare a capacităților de apărare în contextul crizei din Crimeea.

Acordul AUKUS a apărut ca urmare a constatării unor interese comune între Australia, Marea Britanie și SUA, ceea ce a generat o dorință de colaborare între cele trei state la un nivel fără precedent de la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial.

de război în care, timp de 20 de ani, guvernul american a alocat resurse record pentru apărare, consolidare și dezvoltare, fiind un actor cu rol atât de *hard power*², cât și de *soft power*³.

Mai multe date disponibile arată că impactul retragerii trupelor din Afganistan nu va avea un efect negativ asupra cheltuielilor de apărare ale SUA, din contră (Clevenger, 2021). Estimările actuale indică faptul că retragerea din Afganistan va duce la eliberarea unei sume de 20-50 de miliarde de dolari din cadrul bugetului de apărare. Cu toate acestea, pentru anul fiscal următor, ministerul apărării din SUA a solicitat o creștere cu 1,7% a bugetului de apărare, însemnând aproximativ 13 miliarde de dolari în plus. Cu atenția pe Marea Chinei de Sud, a flancului de est, a dezvoltării forței spațiale, SUA vor continua creșterea pentru cheltuieli de apărare pentru al treilea an consecutiv. Conform Stockholm International Peace Research Institute, în anul 2020, SUA au cheltuit 39% din totalul nivelului global de cheltuieli pe apărare, mai mult decât următoarele 11 state cu cheltuieli generate pe apărare.

Cu schimbarea focusului din zona Orientului de Mijlociu în zona de est a Asiei, pentru a înțelege mai bine riscurile și amenințările către care se îndreaptă alocarea de resurse a SUA în intervalul de timp următor, vom analiza, în cele ce urmează, acordul dintre Australia, Marea Britanie și Statele Unite ale Americii (AUKUS).

Cheltuielile de apărare în contextul dezvoltării AUKUS

Acordul AUKUS, care a luat ființă de facto în anul 2021, a apărut ca urmare a constatării unor interese comune între Australia, Marea Britanie și SUA, ceea ce a generat o dorință de colaborare între cele trei state la un nivel fără precedent de la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial. (Negropont, 2021). Pentru acest fapt, s-a dorit o interconectare între cei trei parteneri în ceea ce înseamnă obiective strategice, dezvoltarea de capacități de apărare comune, susținerea reciprocă în domeniul industriei de apărare pentru a crește nivelul de siguranță în Marea Chinei de Sud și pentru a consolida un potențial răspuns în fața riscurilor și amenințărilor reprezentate de China.

² Hard power descrie abilitatea politică a unei națiuni de a utiliza mijloace militare sau economice pentru a influența comportamentul altor actori la nivel internațional.

³ Soft power descrie abilitatea de a atrage și coopta mai degrabă decât a forța, în contrast cu hard power. În alte cuvinte, soft power reprezintă un concept ce implică alegerea preferințelor unor state, bazată pe modele și atracție, nu pe forță.

Am menționat în subcapitolul anterior rolul tehnologiei și al evoluției acesteia în alocarea resurselor de apărare. Acordul AUKUS este un astfel de exemplu, SUA partajând tehnologia nucleară de propulsie a noilor sale submarine cu ceilalți doi parteneri, fapt ce a permis Australiei să renunțe la achiziționarea unor submarine în baza unui acord precedent cu statul francez. Acest act a avut consecințe politice, Franța retrăgându-și ambasadorii din cele trei state membre ale AUKUS. Consecințele acestor evenimente sunt greu de cuantificat, dar, în interiorul NATO, se creează două tabere distincte: cel al statelor membre ale UE, care investesc începând din 2016, și au o creștere semnificativă prin programul PESCO (Permanent Structured Cooperation) în alocarea resurselor pentru apărare, și cel al statelor membre ale AUKUS, a căror colaborare va însemna, firesc, creșterea cheltuielilor de apărare. Pentru Australia, de exemplu, această creștere va însemna un buget proiectat al apărării pe anii următori, care să crească de la 2% până la 4% din PIB (Jennings, 2021).

Revenind la planul geopolitic actual și actorii care îl alcătuiesc, putem observa, inclusiv din modul de distribuție a cheltuielilor de apărare, că, începând cu anul 2021, există trei grupuri în interiorul NATO, care își consolidează strategia de securitate în privința unor riscuri și amenințări regionale. În condițiile unei astfel de abordări, apreciem că problema unității NATO devine un subiect sensibil.

Primul grup, menționat deja în acest capitol, face parte din recentul acord AUKUS, creat între SUA, Marea Britanie și Australia. Grupul realizează capabilități comune și, prin urmare, alocă o parte importantă din bugetele proprii pentru a consolida zona Mării Chinei de Sud, precum și riscurile și amenințările ce sunt generate de acțiunile Chinei (Kehoe, Tillett, 2021).

Al doilea grup este reprezentat de flancul de est al NATO și conține state precum România, Polonia, Lituania, Estonia, Letonia, ce își consolidează cheltuielile de apărare în contextul acțiunilor Federației Ruse din zonă.

Al treilea grup este alcătuit din statele din vestul Europei, precum Franța, Țările de Jos sau Germania, care continuă o alocare constantă a resurselor pentru apărare, nu prezintă riscuri și amenințări imediate în asigurarea securității proprii și își concentrează eforturile pe termen scurt mai degrabă pentru combaterea actualei pandemii. Cu toate acestea, respectivele state consolidează, la nivelul Uniunii Europene, Politica de Apărare și Securitate a UE, prin care sunt setate obiectivele

Primul grup care face parte din recentul acord AUKUS, creat între SUA, Marea Britanie și Australia, realizează capabilități comune și, prin urmare, alocă o parte importantă din bugetele proprii pentru a consolida zona Mării Chinei de Sud, precum și riscurile și amenințările ce sunt generate de acțiunile Chinei.

Uniunii de a dezvolta fonduri pentru capabilități de apărare proprii, de aici apărând și fondurile alocate în cadrul mai sus-menționatului program PESCO. Astfel pentru prima dată, Uniunea Europeană își schimbă strategia de a fi strict un jucător implicat în concepte de *soft power*, în acela de a deveni, împreună cu NATO, un actor *hard power*. Trebuie menționată colaborarea cu NATO, pentru că, cel puțin la nivel scriptic, acțiunile UE în zona de apărare se vor face strict ca partener al NATO, cele două instituții urmând să se completeze una pe cealaltă.

CONCLUZII

Scopul acestei lucrări a fost acela de a observa care sunt factorii de actualitate ce influențează cheltuielile de apărare, precum și alocarea resurselor pentru apărare. Dacă pandemia Covid-19 nu a afectat, în întregul său, raportul de alocare comparativ cu sumele alocate pentru lupta împotriva acestui virus, putem, în schimb, constata impactul avut asupra modului de prioritizare a obiectivelor ce țin de dezvoltarea unui sistem medical eficient, de măsuri de combatere a pandemiilor sau de inovări tehnologice necesare pentru a continua netulburat procesele economice.

Factorii clasici, precum impactul geopolitic sau dezvoltarea tehnologică, rămân principalii catalizatori pentru schimbarea perspectivei asupra alocării resurselor pentru apărare, întrucât aceștia schimbă paradigma internațională pentru statele preocupate de probleme de apărare și securitate mai rapid și mai intens decât a făcut-o până în acest moment actuala pandemie. Desigur, efectele Covid-19 vor trebui studiate ca impact pentru un interval de timp mai îndelungat, datele actuale, provenite din intervalul 2020-2021, fiind insuficiente pentru a măsura și a evalua potențialele efecte negative financiare, sociale și politice care se vor resimți pe o perioadă mai lungă de timp.

Urmărind direcțiile și tendințele în care actorii globali s-au manifestat și au acționat în perioada 2020-2021, putem afirma că, pentru factorii de decizie din zona planificării și a cheltuielilor de apărare, există un adevărat paradox. Deși pandemia, dezvoltarea tehnologică și contextul global, precum și problema afgană au atras creșterea în mod unitar a cheltuielilor de apărare, pentru prima dată în ultimii mulți ani, alocarea resurselor de apărare nu mai este unitară, diverse grupuri membre ale NATO având obiective diferite și, astfel, alocând resurse pentru nevoi proprii.

Efectele Covid-19 vor trebui studiate ca impact pentru un interval de timp mai îndelungat, datele actuale, provenite din intervalul 2020-2021, fiind insuficiente pentru a măsura și a evalua potențialele efecte negative financiare, sociale și politice care se vor resimți pe o perioadă mai lungă de timp.

Se poate pune, astfel, întrebarea legitimă dacă mai există o legătură directă între planificarea comună a resurselor de apărare și alocarea acestora la nivelul marilor alianțe internaționale sau asistăm la o fragmentare a intereselor dacă nu la nivelul individual al statelor, măcar la nivel de grupuri mai mici și omogene din cadrul unor organizații mai mari, dar în interiorul cărora comunicarea și coordonarea unor eforturi comune se află la un nivel minim în ultimele două decenii?

BIBLIOGRAFIE:

1. Ahlander, J. (2020). *Global Military Spending Rises 2.6% in 2020 Despite Pandemic Hit*. Aerospace & Defense, publicație susținută de Reuters.
2. Bellais, R. (2013). *Technology and the defense industry: Real Threats, Bad habits, or New (market) Opportunities?* În *Journal of Innovation Economics & Management, Defense, Innovation and Growth*, Issue 12 Issue, De Boeck Supérieur.
3. Clements, B., Gupta, S., Khamidova, S. (2021). *Military Spending in the Post-Pandemic Era*. Finance and Development, publicație susținută de Fondul Monetar Internațional.
4. Clevenger, A. (2021). *Afghanistan Collapse Won't Dramatically Alter Defense Spending*. SUA: Washington D.C., Roll Call, <https://www.rollcall.com/2021/08/17/afghanistan-collapse-wont-dramatically-alter-defense-spending/>, accesat la 12 septembrie 2021.
5. Jennings, P. (2021). *AUKUS sets a better direction for Australian's Defense*. În *The Strategist*. Australian Strategic Policy Institute.
6. Kehoe, J., Tillet, A. (2021). *Defence Spend to Rival Cold War blowout*. Financial Review, Nine Publishing.
7. Villiers Negropont, D. (2021). *AUKUS – Winners and Losers of the Trilateral Defense Technical Agreement*. Wilson Center, Woodrow Wilson Center Press.
8. Analiza CRS/Congressional Research Service (2020) a bazei de date Research and Development Statistics (RDS) a OCDE. *Government Expenditures on Defense Research and Development by the United States and Other OECD Countries: Fact Sheet*. Raport pregătit pentru membrii și comisiile din Congres, <https://sgp.fas.org/crs/natsec/R45441.pdf>, accesat la 12 septembrie 2021.
9. 23rd Annual Global CEO Survey. Trend report Defence trends 2020: Investing in a digital future, www.pwc.com/defence-trends-2020, accesat la 2 septembrie 2021.
10. Policy Department for External Relations. Directorate General for External Policies of the Union (2021). *How the COVID-19 Crisis has affected Security and Defense-related aspects of the EU*. In-Depth Analysis Requested by the SEDE committee, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2021/653623/EXPO_IDA\(2021\)653623_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2021/653623/EXPO_IDA(2021)653623_EN.pdf), accesat la 12 septembrie 2021.